

1995

Mike van Damme

1995

Het onverslaanbare Ajax van
Louis van Gaal

Uitgeverij Carrera, Amsterdam 2015

© Mike van Damme, 2015
© Uitgeverij Carrera, Amsterdam 2015
Omslagontwerp: Riesenkind, 's-Hertogenbosch
© Omslagfoto: Louis van de Vuurst
Typografie: Perfect Service, Schoonhoven
© Foto auteur: Jasper Ruhe

ISBN 978 90 488 2232 4
ISBN 978 90 488 2233 1 (e-book)
NUR 480

www.uitgeverijcarrera.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL
uitgevers

Carrera is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

‘1995 was het beste jaar van deze ploeg. Dat zegt me dat intrinsieke kwaliteit, talent dus, belangrijker is dan ervaring.’

Louis van Gaal

Inleiding

Jairo Riedewald werd geboren op 9 september 1996. Ruim achttien jaar later, op 21 oktober 2014, debuteerde de verdedigende middenvelder voor Ajax in de Champions League, op bezoek bij FC Barcelona. Riedewald werd daarmee de eerste Ajacied in het kampioenenbal die is geboren na Ajax' hegemonie in 1995.

Een nieuwe generatie voetballers breekt langzaam door in Amsterdam; een groep jongens die de winst in Wenen en Tokyo slechts van verhalen kent, van televisiebeelden of filmpjes op internet. Ze zagen spelers als Frank Rijkaard, Danny Blind, Edwin van der Sar en de gebroeders De Boer nooit schitteren in het rood-witte shirt. Jari Litmanen en Edgar Davids misschien wel, omdat die na hun succesvolle periode nog eens terugkeerden.

De helden van toen vragen zich tegenwoordig ook af of een club als Ajax ooit de Champions League nog kan winnen. Voorlopig niet, luidt de conclusie. Het financiële verschil met de Europese top is te groot, en wordt steeds groter. Degradatiekandidaten in de Premier League gaan vanaf volgend seizoen alleen al honderd miljoen euro aan tv-rechten op de bankrekening gestort krijgen. Jaarlijks. Het is de omzet van Ajax wanneer de Amsterdamse club een seizoen in de Champions League speelt. In theorie verdienen reservespelers van een ploeg als Hull City en Burnley binnenkort meer dan de beste Ajacieden.

In twintig jaar is veel veranderd. In alle opzichten. 1995 was het jaar waarin de mobiele telefoon zijn intrede in het straatbeeld deed en Sony de spelcomputer Playstation op de Europese markt zette. Wat de Champions League betreft: het was nog echt het toernooi van de kampioenen. Clubs mochten slechts drie buitenlanders in de wedstrijdselectie hebben, en spelers waren na hun contract nog altijd niet vrij om te gaan en staan waar ze wilden. Ook dat was 1995.

Dat laatste veranderde overigens vlak nadat Ajax de Wereldbeker had gewonnen in Tokyo. Het Europese Hof van Justitie bepaalde in december van dat jaar dat voor spelers van wie het contract was afgelopen, niet langer een transfersom hoefde te worden betaald. En de beperking van het aantal buitenlandse spelers in een team werd opgeheven voor spelers uit EU-landen. Spelers waren vrij, de grenzen waren open. En dat met dank aan de Belgische voetballer Jean-Marc Bosman, die een zaak had aangespannen tegen de Belgische voetbalbond en de UEFA.

Voor Ajax had het besluit desastreuze gevolgen. Spelers als Michael Reiziger, Edgar Davids (beiden naar AC Milan in 1996), Patrick Kluivert en Winston Bogarde (beiden naar AC Milan in 1997) liepen gratis de deur uit. Het einde van de beperking aan EU-spelers binnen een selectie gooide de deuren naar het buitenland ook voor anderen wagenwijd open. Maar dat was ná 1995.

Kon Ajax de Champions League winnen? Geen oud-speler die aan het begin van het seizoen 1994/1995 volmondig ja had geantwoord. De Amsterdamse club deed voor het eerst in negen jaar weer mee aan het kampioenenbal. Het financiële gat met grote clubs als AC Milan en Olympique Marseille was simpelweg veel te groot. Zij waren grootmachten, gefinancierd door

puissant rijke zakenlui; Ajax was een club die net uit de schulden was. De spelers die namens Ajax op het veld stonden waren overwegend jonge honden, die nog in de luiers liepen of niet eens waren geboren toen Ajax in 1973 zijn laatste Cup met de Grote Oren won. Deze nieuwe generatie werd geleid door een 43-jarige trainer die pas enkele jaren de eindverantwoordelijkheid had.

Slechts één wedstrijd zou Ajax in 1995 verliezen, in het KNVB-bekertoernooi van Feyenoord. Het was een incident. Ajax bleef in de eredivisie als in de Champions League ongeslagen; zowel in het seizoen 1994/1995 als in het gehele kalenderjaar 1995. Zelfs de sterrenformatie van AC Milan moest zijn meerdere erkennen in de Amsterdamse ploeg. Niet alleen in de groepsfase van de Champions League, ook op 24 mei tijdens de finale in Wenen.

De Italianen leerden wat elke andere ploeg ook moest ervaren: niemand kon Ajax stoppen. De ploeg werd in 1995 de beste van Nederland, van Europa én van de wereld.

Dit is het verhaal van het onverslaanbare Ajax van Louis van Gaal.

Mike van Damme

‘We zitten gezamenlijk, Louis, naar de warming-up buiten te kijken. Je zit erbij alsof je ontspannen bent en geniet.’

‘Ja. Ik kan er weinig meer aan veranderen, dus... ik kijk en ik geniet.’

Louis van Gaal zat licht onderuitgezakt in zijn stoel en liet zijn armen op de houten leuningen rusten. Af en toe keek hij naar buiten waar zijn spelers zich aan het warmlopen waren, om zich daarna weer tot verslaggever Kees Jansma te wenden. Het tweetal had plaatsgenomen in een studiotje van de NOS in het Ernst Happel Stadion.

Alles wat de trainer kon doen voor de Champions League-finale deze avond had hij gedaan. Het was nu aan Edwin van der Sar, Michael Reiziger, Danny Blind, Frank Rijkaard, Frank de Boer, Clarence Seedorf, Jari Litmanen, Edgar Davids, Finidi George, Ronald de Boer en Marc Overmars. Er was hard getraind, tegenstander AC Milan was goed geanalyseerd, de opdrachten waren voor alle spelers duidelijk. Van Gaal kon hoogstens tijdens de wedstrijd nog bijsturen, eventueel wisselen. Maar dat waren zorgen voor later.

Dat de zon op deze 24 mei 1995 nog het bovenste randje van het stadion verlichtte, en het veld er als een biljartlaken bij lag, maakte het plaatje compleet voor de Ajaxtrainer, om tien voor acht, veertig minuten voor de aftrap. ‘Elke voorwaarde is geschapen om het een fantastische dag te laten worden,’ conclu-

deerde hij tevreden. ‘Fantastisch weer, een hele goeie grasmat. Dus wat kan ons nog beletten?’

In de drie dagen dat de ploeg al in Wenen was, had Van Gaal zijn spelers alle handvatten gegeven die nodig waren. Op maandag maakte hij de opstelling bekend, en legde hij de strijdwijze uit. Op het trainingsveld van SV Gerasdorf deed de selectie op dinsdag grote partijvormen waarbij de B-ploeg de Italiaanse ploeg moest nabootsen; John van den Brom die in de huid kroop van Roberto Donadoni, Winston Bogarde in die van Paolo Maldini. Op deze woensdag leidde Van Gaal nog twee besprekingen in het Am Sachsengang Hotel, waar de ploeg verbleef. Het moest voldoende zijn.

De vraag was alleen of bij tegenstander AC Milan de onnavolgbare Dejan Savicevic kon spelen, of dat Milantrainer Fabio Capello met Daniele Massaro als tweede aanvaller zou beginnen, naast topscorer Marco Simone. Van Gaal had geen duidelijke voorkeur gehad. Savicevic was een eenling, die een duel met een geniale actie kon beslissen, Massaro was meer een speler die een heel team beter kon maken. Ze hadden beiden hun kwaliteiten, maar zeker ook hun zwaktes. Op woensdag bleek Savicevic niet fit genoeg. Massaro speelde.

AC Milan was geen ploeg die grote geheimen kende voor de Amsterdammers. Twee keer stonden ze al tegenover elkaar in de groepsfase, twee keer had Ajax met 2-0 gewonnen. Van Gaal vond de juiste strijdwijze, en met Frank Rijkaard had hij een speler in zijn elftal die de Italiaanse tegenstander door en door kende. De centrale verdediger speelde zelf vijf jaar in het rood-zwart, van 1988 tot 1993, samen met het gros van de spelers die op deze avond op het wedstrijdformulier stonden. Ja, Ajax wist hoe deze tegenstander te verslaan was.

Daarin school meteen het gevaar. Twee derde van de Neder-

landers dacht, zo bleek uit een enquête, dat Ajax wel even ging winnen in Wenen. Uitslagen als 3-0 en 3-1 werden het meest genoemd. Van Gaal was zelfverzekerd genoeg om zijn ploeg een goede kans toe te dichten, maar vond voorspellingen als 3-0 typisch Hollands. De trainer had zich er voor het eerste onderlinge duel al over verbaasd dat zovelen dachten dat Ajax van de titelverdediger zou winnen. ‘Ze dachten toen ook dat het 3-0 werd,’ zei Van Gaal schouderophalend tegen Jansma. ‘We wonnen met 2-0. Daarmee werd het gevoel versterkt. Maar wij weten dat er meer bij komt kijken. En dat weten mijn spelers ook. Dat is belangrijk.’

Er viel een korte stilte in de studio. De aandacht van zowel trainer als verslaggever ging naar buiten, waar de twintigduizend aanwezige Ajaxsupporters in het Ernst Happel Stadion de naam van de hoofdtrainer scandeerden. Alsof ze wisten dat hij live op televisie was, en daarmee hun gezang ook. Het geluid werd in het studiotje steeds beter hoorbaar. *Louis van Gaal, Louis van Gaal, Louis, Louis, Louis van Gaal.* ‘Ja, ik hoor het,’ zei de toegezongen trainer lachend tegen Jansma. ‘Heb jij soms ook Louis van Gaal geschreeuwd? Je bent zo hees.’

Een grapje kon er ook nog wel bij. Televisiekijkers die al gespannen op de bank zaten, zouden spontaan onderuit gaan zitten, zo’n rust straalde Van Gaal uit. Alsof de trainer al eerder met het bijltje had gehakt, en elk krasje op de Cup met de Grote Oren inmiddels wel kende.

Die rol zou juist beter passen bij Milantrainer Fabio Capello. De Italiaan beleefde deze avond zijn derde Champions League-finale op rij. Na een 1-0-nederlaag tegen Olympique Marseille in 1993, had zijn ploeg in het vorige seizoen het FC Barcelona van Johan Crujff daadwerkelijk overklast: 4-0.

Capello kende de wetten van het Europese topvoetbal veel

beter dan Van Gaal, hoewel hij maar zes jaar ouder was dan zijn collega. Als voetballer had de Italiaan de absolute top bereikt bij Juventus in de jaren zeventig. Hij was erbij toen Ajax in 1973 *de Oude Dame* in de Europacup-I-finale opzij zette. Hij was 32-voudig international. Als trainer had Capello sinds zijn aantreden bij AC Milan in 1991 drie keer het landskampioenschap gewonnen, en de Champions League-finale was dus ook niets nieuws meer.

Tegenover de Italiaan stond in Wenen een net 43-jarige Amsterdammer, die op dat moment zijn eerste seizoen in de Champions League meemaakte. Aloysius Paulus Maria van Gaal was echter een geboren trainer. Waar vriendjes bij Ajax langs de kant stonden om de spelers aan het werk te zien, daar lette de tiener Van Gaal juist op Rinus Michels. ‘Ik dacht op die leeftijd al dat ik trainer zou worden,’ vertelt Van Gaal nu. ‘Ik heb ook niet voor niets de ALO gedaan. Dat stond in dienst van het feit dat ik ooit trainer wilde worden. Als speler was ik niet goed genoeg, vond ik. Ik was te langzaam.’

En toch zou de speler Van Gaal geen beroerde carrière hebben. Als speler van Ajax 2 vertrok de middenvelder in 1973 naar het Belgische FC Antwerp, waar hij vier jaar bleef. Na een jaar Telstar kwam hij bij Sparta terecht, waar hij van 1978 tot 1986 actief was, naast zijn baan als gymleraar aan de Don Bosco-school in Amsterdam. Van Gaal sloot zijn carrière als speler af bij AZ, waar hij tevens assistent-trainer werd. Het waren de eerste stappen in Van Gaals daadwerkelijke roeping: die van het trainerschap. In oktober 1987 stapte hij echter op, na onenigheid met het AZ-bestuur.

Van Gaal wist wat hij wilde, en bedankte in maart 1988 zelfs voor een baan als hoofd jeugdopleiding bij Ajax. De oud-jeugd-

speler wilde best terugkeren op het oude nest, maar alleen als trainer van Ajax 2 en de A1. Van Gaal had een plan, en daar paste de bureaubaan van hoofd jeugdopleiding niet bij. Ajax ging akkoord.

In oktober werd zijn route echter onderbroken. Het bestuur had hoofdtrainer Kurt Linder na vijf wedstrijden de laan uitgestuurd. Spitz Kohn nam de honneurs tot het einde van het seizoen waar, en haalde Van Gaal erbij als een van zijn assistenten. Na het seizoen, waarin Ajax alsnog als tweede eindigde, deed Van Gaal weer een stapje terug. De nieuwe hoofdtrainer, Leo Beenhakker, had hem aanvankelijk niet nodig als assistent. Het kwam Van Gaal goed uit, zo kon hij zich richten op de cursus coach betaald voetbal, om een seizoen later (1990/1991) alsnog de rechterhand van *Don Leo* te worden.

‘Ik ervoer het als dramatisch,’ zei Van Gaal later in zijn autobiografie over zijn rol. ‘Ik wás geen assistent. Ik kon het niet, tweede viool spelen.’ In de winterstop solliciteerde hij op het hoofdtrainerschap bij Roda JC, NAC en Sparta. Totdat Ajax’ voorzitter Michael van Praag tijdens een goed gesprek aangaf dat Van Gaal Ajax’ eerstvolgende hoofdtrainer zou worden als het aan de preses lag. En daarmee was Van Gaal niet meer als enige overtuigd van zijn lot.

Als assistent van Beenhakker was hij er voor zichzelf al uit dat hij ooit een succesvol hoofdtrainer zou worden. ‘We waren voor een wedstrijd in Den Helder, toen een jongetje een handtekening aan Van Gaal vroeg,’ weet toenmalig verdediger Sonny Silooy nog. ‘Toen zei Van Gaal: “Deze handtekening moet je goed bewaren, want die wordt veel waard.” Ik dacht nog: dit is de assistent-trainer die dat zegt. Maar hij heeft wel gelijk gekregen.’

Van Gaal werd nog eerder dan verwacht de nieuwe hoofdtrainer. In september 1991 vertrok Beenhakker naar Real

Madrid en stelde Ajax Van Gaal aan. Hij onderhandelde een contract voor drie jaar uit als technisch directeur, zodat hij de tijd zou hebben om te bouwen aan zijn eigen elftal, een team dat ooit de internationale allure terug moest brengen in Amsterdam.

Nu ruim drie jaar (en een contractverlenging) later streed zijn ploeg al om de *Cup met de Grote Oren*. Zijn ploeg. Vanaf z'n eerste dag als hoofdtrainer leidde Louis van Gaal de ploeg zoals hij voor ogen had: met discipline en duidelijke regels. Voor iedereen. De club kreeg een toegewijde en veeleisende trainer, maar ook een trainer die binnen en buiten de club meteen voor beroering zorgde. Zo joeg de trainer de vaste persrelaties en een clubicoon als Sjaak Swart tegen zich in het harnas door het spelershome af te sluiten voor mensen die niets met het eerste elftal te maken hadden. 'Een spelershome is er in mijn ogen nu eenmaal voor de spelers. Ik wil dat de spelers naast het sociale contact ook onderling met het spelletje bezig zijn. En dat kan alleen maar met de voetballers zelf. Als er buitenstaanders in het spelershome lopen, gebeurt dat niet,' schreef Van Gaal in zijn eerste column voor de Amsterdamse stadskrant *De Courant/Nieuws van de Dag*, die hij ook had overgenomen van Beenhakker.

Ook binnen het elftal begon het vrij snel te rommelen. Aanvoerder John van 't Schip ambieerde plotseling een plek als rechtshalf, waar hij in de zomer nog zijn contract had verlengd als rechtsbuiten. Van Gaal stuurde hem daarop tijdelijk naar het tweede elftal. Publiekslieveling Bryan Roy moest zijn plek als linksbuiten steeds vaker afstaan aan jeugdspeler Edgar Davids, tot woede van een deel van de supporters. Davids was een meer taakbewuste, maar daarmee ook minder frivole speler. Centrale verdediger Jan Wouters werd door Van Gaal links op

het middenveld gezet, sribbelde tegen en werd zelfs door Van Gaal van de training weggestuurd. Wouters vertrok in de winterstop naar Bayern München.

‘De selectie die ik overnam was die van Beenhakker, dus daarin zaten de keuzes van Beenhakker,’ verklaart Van Gaal twintig jaar later. ‘Eigenlijk moet de club een filosofie hebben en daar een trainer bij zoeken, maar vaak is het zo dat de trainer zijn eigen filosofie implementeert binnen een club. Zo was het ook met Beenhakker, en dat ben ik ook gaan doen. Ik ben de selectie gaan veranderen, omdat ik wilde dat mijn voetbal werd gespeeld. Daarvoor had ik op sommige posities andere spelers nodig. Ik moest doorselecteren. Dat gaat niet in een paar maanden, daar heb je een paar jaar voor nodig.’

Een paar jaar bouwen aan een team was een luxe die veel trainers niet kregen. In elk geval niet zonder concrete resultaten te boeken. Er moest gewonnen worden, helemaal bij een club als Ajax. Misschien ging het bestuur niet meteen morren, media en supporters zouden dat wel doen. Dat merkte Van Gaal in de praktijk gauw genoeg. Journalisten tekenden dankbaar de kritiek van spelers als Roy en Wouters op. Omdat Ajax al vrij vroeg in het seizoen 1991/1992 in de competitie achter de feiten aanliep, begonnen ook de supporters zich te roeren. De naam Johan Crujff werd zelfs af en toe gescandeerd vanaf de tribunes.

Van Gaal voelde de druk toenemen. De trainer schatte dat een uitschakeling tegen het Spaanse Osasuna in de derde ronde van het UEFA-Cuptoernooi funest kon zijn. De tegenstand vanuit supporters en media, maar ook vanuit zijn eigen spelersgroep, zou langzaam onhoudbaar worden. Van Gaal nam een belangrijke, misschien wel cruciale beslissing. ‘Ik zat op de wip, althans, zo ervoer ik het. Als de resultaten niet goed zijn, is

de spelersgroep ook verdeeld. Ik moest op dat moment spelers kiezen die echt geloof in me hadden, die achter mijn filosofie stonden. Dat deed ik ook. We speelden daardoor met een wat aparte opstelling, met bijvoorbeeld Dennis Bergkamp als val-se rechtsbuiten in plaats van als nummer tien. We wonnen, ik bleef zitten en kon het elftal verder naar mijn hand zetten.’

Zijn vrees om ‘gewipt’ te worden bij een nederlaag, was ongegrond. Het bestuur, onder leiding van Michael van Praag, was geenszins van plan de trainer naar huis te sturen. ‘Ik geloofde sowieso niet in het ontslaan van een trainer, en al helemaal niet zo snel na zijn aantreden,’ zegt Van Praag nu. ‘Het is armoedig als je als club meteen zegt: we doen het slecht, weg met die trainer. Als je dat zo snel zegt, heb je als bestuur de verkeerde keuze gemaakt bij het aanstellen van die trainer. Dan moet je zelf weg.’

Van Gaal had de 1-0-zege op Osasuna niet alleen nodig om adem te kunnen halen, maar vooral om zijn filosofie kracht bij te zetten richting zijn spelersgroep. Hij geloofde in zijn eigen aanpak, maar moest zijn spelers volledig meekrijgen. Ze moesten een drempel over. De zege in Spanje kon dat duwtje zijn, en dat bleek het ook.

Van Gaals aanpak leverde, ondanks de kritiek en een tweede plaats in de competitie, meteen een prijs op. En geen kleine. Op 13 mei 1992 speelden de Amsterdammers in een kolkend Olympisch Stadion met 0-0 gelijk tegen Torino in de tweede finalewedstrijd om de UEFA Cup. Het was voldoende voor de toernooiwinst, na een 2-2-gelijkspel in Italië twee weken eerder. Acht maanden na zijn aantreden stond Van Gaal met Ajax al op een Europees podium met een beker in zijn handen. Ajax deed weer mee in Europa.

Voor de trainer was het echter pas het begin. Hij bleef scha-

ven en zijn selectie aanpassen om een ploeg te creëren die zijn voetbal tot in perfectie zou spelen. Het verloop van spelers was groot in de seizoenen die volgden, maar dat leverde amper een sportieve inzinking op. Van Gaal kon putten uit een lichter talentvolle jeugdspelers, die hij kon kneden. Na de UEFA Cup in 1992 won Ajax in 1993 de KNVB-beker. Weer een jaar later mocht Van Gaal voor het eerst de kampioensschaal aan een uitzinnig Leidseplein laten zien, wetende dat zijn ploeg in het seizoen 1994/1995 eindelijk mocht gaan deelnemen aan de Champions League.

Van Gaal eiste in het proces toewijding; van zijn spelers, van zijn assistenten en van de bestuurders binnen de club. Ajax kreeg daarvoor een eveneens bezielde trainer terug, die zijn spelers meer zag dan zijn gezin. Van Gaal was als eerste op de club en als laatste weg. Speelde Ajax 2 's avonds in Limburg, zat de hoofdtrainer op de tribune.

Voor de buitenwereld werd Van Gaals toewijding in het kampioensjaar 1993/1994 pas duidelijk zichtbaar. Maar niet vanwege het geboekte succes. Van Gaals vrouw Fernanda overleed, na een lang ziekbed, op 17 januari 1994. Ze had leverkan-ker. Er ging echter haast geen dag voorbij of Van Gaal was op de club te vinden. Hij liet vanwege de thuissituatie alleen het trainingskamp naar Thailand schieten in de winterstop. Op 16 januari zat Van Gaal nog gewoon in de dug-out tijdens Ajax-MVV.

Het nieuws van haar overlijden sloeg bij de spelersgroep in als een bom. Geen speler hield het droog. 'Ik weet nog goed dat we de dag na de begrafenis in de kleedkamer zaten, en we dachten: zal de trainer komen of niet,' herinnert Marc Overmars zich. 'Je kon vanuit het raam de parkeerplaats op kijken. En daar kwam zijn Opel Omega door de poort rijden. Dat maakte

zoveel indruk. Op iedereen. Het was een heftige gebeurtenis, maar ik denk dat het de groepsband nog extra heeft versterkt. We probeerden elkaar te helpen. Niet alleen de spelers onderling, ook de trainer. Achteraf gezien hadden we een paar weken later tegen Feyenoord van het veld moeten stappen. Wat er allemaal niet werd geroepen vanaf de tribunes naar Van Gaal. Dat kon echt niet. We voetbalden door, maar als er een moment was geweest om een statement te maken als spelers, was het toen wel geweest.'

Van Gaal bleef zich ondanks het persoonlijk leed volledig inzetten voor zijn club. De eerste wedstrijd na de dood van zijn vrouw stond hij weer langs de lijn. 'Hij bleef haast onnatuurlijk sterk staan, verliet het schip niet,' vertelt toenmalig perschef David Endt. 'Dat zorgde voor een bindende factor. Iedereen was zwaar onder de indruk van hoe Louis zijn ding bleef doen.'

De titelrace ging door. Ajax hield stand, dit in tegenstelling tot de eerdere seizoenen, en ondanks nederlagen bij PSV (4-1) en Feyenoord (2-1) na de winterstop. Op 1 mei 1994 vierde de ploeg zijn eerste landstitel onder Van Gaal, na de 2-1-zege op sc Heerenveen. De schaal was binnen. En belangrijker: Ajax plaatste zich voor het eerst in negen jaar weer voor het belangrijkste Europese toernooi, nu de Champions League geheten.

Het was in Wenen inmiddels zeven minuten voor acht. De spelers waren bijna klaar met de warming-up, toch maakte de hoofdtrainer geen aanstalten om te vertrekken bij de NOS. En dus kon Jansma het laatste nieuws van de dag nog even ter sprake brengen. De regelcommissie van de UEFA had in Wenen na twee dagen vergaderen besloten de plaatsingsprocedure voor de Champions League te veranderen. Voor de editie van het seizoen 1994/1995 werd alleen gekeken naar de prestaties van de clubs over de laatste vijf jaar. Zo was Ajax, achter AC

Milan, als tweede geplaatst, door de UEFA-Cupwinst in 1992 en de twee kwartfinaleplaatsen sindsdien.

De UEFA besloot echter om vanaf het nieuwe seizoen naar de prestaties van de landen te kijken in plaats van naar de prestaties van de clubs. De Europese bond wilde zo de uitzendrechten van de grote landen, zoals ITV in Engeland en het Franse TF1, binnenboord houden. Zij dreigden de Champions League te boycotten, omdat de kampioenen van hun land, Blackburn Rovers en Nantes, veroordeeld werden tot het spelen van voorrondewedstrijden. De voor de westerse markt minder aantrekkelijke ploegen Legia Warschau en Rode Ster Belgrado zouden wel direct geplaatst zijn. En dus greep de UEFA in, met Ajax als bijkomende schade. Door vooral slechte prestaties van PSV en FC Twente stond Nederland slechts negende op de landenranking, en zou Ajax, als de club de finale niet won, het volgende seizoen moeten beginnen in de voorronde.

‘Dat is weer typisch de UEFA,’ reageerde Van Gaal kalm vanaf zijn stoel bij Jansma. ‘Als je als enige club ongeslagen de finale in komt, denk ik dat je niet naar het land moet kijken, maar naar de club. Tegen dit soort uitspraken kun je niet vechten.’

Ajax had inderdaad indruk gemaakt dit seizoen. De ploeg was verrassend winnaar geworden in een groep met AC Milan, Casino Salzburg en AEK Athene. In zes wedstrijden behaalden de Amsterdammers tien punten. In de kwartfinales rekende Ajax af met Hajduk Split, in de halve finales met Bayern München. En zoals Van Gaal zei: geen wedstrijd werd op weg naar de finale verloren, waar in de eredivisie na 33 speelronden ook nog geen club Ajax wist te verslaan. Van Gaals ploeg was onpermachtig, in eigen land en in Europa. En daar hoorde geen uitzicht op voorrondevoetbal bij.

Van Gaal bleef rustig voor de camera, maar had zich eerder

op de dag vreselijk opgewonden over de nieuwe regel. Voor zijn spelersgroep had hij, duidelijk articulerend en met een zware stem, gebulderd dat hij het on-ge-loof-lijk vond. ‘Hij vond het echt belachelijk,’ herinnert Patrick Kluivert zich twintig jaar later nog. ‘En hij had gelijk, het was ook absurd. In Nederland wonnen we bijna alles, in Europa ook. Het kon haast niet beter, en dan zou je toch voorrondewedstrijden moeten spelen. En dat krijg je dan ook nog op de dag van de finale te horen. Dat is *not done*. En wij hadden natuurlijk ook geen zin om na zo’n lang seizoen weer snel te moeten trainen vanwege die voorrondewedstrijden.’

Van Gaal had de Champions League altijd al een commercieel gedrocht gevonden. Dat zijn ploeg deze avond in de finale stond van het belangrijkste Europacuptoernooi, veranderde niets aan zijn standpunt. Het toernooi, dat van 1955 tot 1992 gewoon de Europacup I heette, was sportief gezien misschien het neusje van de zalm, maar het dikke regelboek dat de UEFA bij de verandering van naam en opzet had gecreëerd, kon bij de Ajaxtrainer op weinig sympathie rekenen.

Met het ingevoerde groepssysteem, ogenschijnlijk de grootste verandering ten opzichte van het klassieke Europacup-I-toernooi, was de Ajaxtrainer het nog helemaal eens geweest in 1992. Na twee knock-outronden speelden de acht beste ploegen in twee poules om een finaleplaats. Het leverde spektakel op, en de kans dat een ploeg vijf keer gelijkspelde en dan met de *Cup met de Grote Oren* op het podium zou staan, zoals PSV in 1988 lukte, was daardoor niet meer groot. Voor het seizoen 1993/1994 werd na de groepsfase een halve finale ingevoerd. Weer een jaar later, bij Ajax’ eerste kennismaking met de nieuwe opzet, werden vier groepen gecreëerd, waarna drie knock-outfasen volgden. De UEFA was nog volop aan het

experimenteren met het belangrijkste clubtoernooi, en een nieuw plaatsingsstelsel paste daar prima in.

Eerder in het seizoen, voor de thuiswedstrijd tegen AEK Athene, had Van Gaal al opgesomd wat hem allemaal tegenstond. Het laatste duel in groep D ging om de eer, en om – zoals dat hoorde in een commercieel gedrocht – de winstpremie. Ajax was al zeker van de groepswinst, en dus kon een kritische noot van de trainer op dat moment niet al te veel kwaad.

Van Gaal stelde tijdens een persconferentie dat Ajax rondom de Europacupwedstrijden geen baas in eigen huis meer was. Van de spelers werd verwacht dat ze al een kwartier voor de aftrap klaarzaten in de kleedkamer, in plaats van de gebruikelijke vier minuten. Warmlopen langs de lijn moest in een speciaal shirt gebeuren, en de clubs moesten duizenden kaarten beschikbaar stellen aan UEFA-relaties, die anders gewoon voor supporters waren bedoeld.

Van Gaal vergat dan nog de echte details, zoals de regels voor de sponsoruiting op de keepershandschoenen: deze mocht maar een paar centimeter groot zijn. Edwin van der Sar moest daardoor voor de Champions League andere handschoenen dragen dan voor competitiewedstrijden.

Op de dag van de finale kwam de UEFA dus met nog een nieuwe regel. Van Gaal had het langs zich heen kunnen laten gaan, of had op z'n minst kunnen beslissen zijn spelers niet met het nieuws te belasten. Hij besloot het echter in zijn voordeel te gebruiken. De trainer maakte van de UEFA en de Italianen een extra vijand, in de hoop op nog meer gif bij zijn spelers.

‘Ik vind dat je alles moet gebruiken wat op je pad komt om je doel te bereiken,’ legt Van Gaal nu uit. ‘Het was een vreemd moment, zo op de dag van de finale. Ik had het idee dat het

mijn spelers nog meer kon motiveren. Er zaten destijds veel Italianen in de commissies van de UEFA. Ik kon niet bewijzen dat het daardoor kwam dat op de dag van de finale zo'n beslissing werd genomen, maar meestal gaat het wel samen. Het was een vreemd moment, laten we het daar maar op houden.'

Van Gaal had eerder in het seizoen nog zijn verbazing uitgesproken over de zware straf die AC Milan kreeg nadat in de wedstrijd tegen Casino Salzburg de Oostenrijkse keeper was geraakt door een flesje. De Italiaanse grootmacht kreeg twee punten in mindering en moest twee thuisduels, waaronder die tegen Ajax, ver buiten Milaan spelen. 'Ik moet eerlijk zeggen dat ik deze straf niet had verwacht gezien de status van AC Milan, de heersende commercie en ook het feit dat er toch veel Italianen in diverse Europese commissies zitting hebben,' schreef Van Gaal in zijn wekelijkse column.

Hadden zijn spelers eigenlijk wel extra motivatie nodig? Ze stonden in de finale van de Champions League, dat moest op zich genoeg zijn. En de ploeg had een week eerder al bewezen zelfs hongerig te zijn tijdens een wedstrijd die nog slechts om de eer ging. Terwijl Van Gaal zelf in Napels de wedstrijd Napoli-AC Milan bekeek om de laatste informatie in te winnen over de tegenstander in de finale, speelde Ajax tegen Feyenoord in De Kuip. Beide ploegen zaten met het hoofd bij heel andere wedstrijden dan de klassieker zelf. Ajax had nog champagne in de benen na het behalen van de landstitel vier dagen eerder en keek vooruit naar Wenen; Feyenoord maakte zich op voor de KNVB-bekerfinale, die een dag na de Champions League-ontknoping werd gespeeld.

De Rotterdammers waren er echter ook op gebrand Ajax de eerste competitienederlaag toe te brengen, zoals ze in het Olympisch Stadion de Amsterdammers ook versloegen in het

KNVB-bekertoernooi. Dat was tot dan toe Ajax' enige nederlaag van het seizoen. Een Ajax dat zonder Van der Sar, Rijkaard, Litmanen, Ronald de Boer en Kluyvert aantrad, had echter heel andere plannen. Met assistent-trainer Gerard van der Lem op de bank en met jongelingen als Martijn Reuser en Nordin Wooter in de basis, revancheerde Ajax zich voor de bekeronderlaag. Ajax won met 5-0. 'Louis belde me 's avonds op hoe het was gegaan,' vertelt Van der Lem. 'Ik zei dat het wel lekker ging en dat we met 5-0 hadden gewonnen. Hij geloofde me eerst niet. Maar we hadden zo'n goed team. Het maakte ook niet uit of er een paar jongere spelers meededen. Ze pasten naadloos in het elftal, wisten precies wat hun taken waren.'

Van Gaal moest zich trots hebben gevoeld in zijn Italiaanse hotelkamer. Een seizoen eerder verloor Ajax nog de laatste twee wedstrijden na het binnenhalen van de landstitel, van FC Groningen en Willem II. In zijn column had Van Gaal zijn teleurstelling geuit over de houding van zijn spelers in de thuiswedstrijd tegen FC Groningen, waarin afscheid werd genomen van clubiconen Stanley Menzo en Stefan Pettersson. 'Uiteraard is het door alle feestvreugde van zondag en het feit dat het doel is bereikt, erg moeilijk om twee dagen later weer een wedstrijd op hoog niveau te spelen. Maar als je een topvoetballer bent, moet je dat kunnen opbrengen,' schreef hij.

Zijn ploeg was duidelijk gegroeid in een jaar tijd. Maar een finale spelen was wel iets anders dan een potje om de eer in Rotterdam. Finales stonden op zich, kenden andere wetten. En als er een ploeg was die daar mee om wist te gaan, was het AC Milan wel. Voor de Italianen was het immers al de vijfde Europacupfinale in zeven jaar tijd.

De meeste Ajaxspelers waren daarentegen net zo onervaren als hun trainer. Dit was het eerste seizoen waarin ze in

de Champions League speelden. En deelnemen vonden ze al prachtig. Na de sensationele 2-0-zege op AC Milan in het Olympisch Stadion, wisten de Ajacieden niet hoe snel ze bij de kleedkamer van de Italianen moesten komen om een rood-zwart shirt te bemachtigen. ‘Het is toch een mooi aandenken aan zo’n wedstrijd, een shirt van Savicevic,’ zei Ronald de Boer nadat hij zijn slag had geslagen. ‘Het blijven toch heel grote voetballers.’

‘We hadden ook helemaal niet het gevoel dat we echt iets voorstelden,’ zegt De Boer nu. ‘Van Gaal zei voor die eerste wedstrijd tegen AC Milan: “Zij zijn goed, wij zijn beter.” Ik had iets van: het zal wel, we mogen van geluk spreken als het gelijk wordt. We hadden een paar maanden daarvoor kansloos verloren van Parma, een subtopper in Italië. Zij speelden al mannenvoetbal, laat staan Milan, met al die ervaring op het hoogste niveau.’

De Ajacieden vormden eigenlijk een stel schooljongens dat niet wist waar de reis zou eindigen. En dat kwam mede door die nederlaag tegen Parma, in de kwartfinales van het Eurocupuotoernooi voor bekerwinnaars. Ajax werd, na de 0-0 in Amsterdam, afgebluft in Italië: 2-0. Van Gaal zou het later de enige wedstrijd noemen waarin Ajax onder zijn leiding niets in te brengen had.

‘Wij waren aan het voetballen, zij waren aan het winnen,’ stelt toenmalig aanvoerder Danny Blind. ‘AC Milan was als ploeg nog meer gelouterd natuurlijk. Het was geweldig dat we in het Olympisch Stadion wonnen. En terecht. Dat we daarna bij AEK Athene ook twee punten pakten, zei me veel meer. Dat was een lastige uitwedstrijd. Toen hadden we ineens vier punten uit twee wedstrijden en hadden we het idee dat het een mooi seizoen kon worden. Aan de finale dachten we echt

nog niet. Overwintering in de Champions League was al een prachtig resultaat.’

Met het systeem dat Van Gaal hanteerde – met een inschuivende verdediger, twee vleugelaanvallers en een nummer tien – werd Ajax wellicht kampioen van Nederland, maar bleef het ook Europees overeind? Tegen AC Milan en AEK Athene was het gelukt, maar tegen het verdedigend spelende Casino Salzburg hadden de Amsterdammers het moeilijk. Otto Baric, trainer van de Oostenrijkse kampioen, stelde na de 0-0 in eigen huis en daags voor opnieuw een gelijkspel in Amsterdam (1-1), dat Ajax voetbal speelde ‘dat geen toekomst’ had. ‘Er is geen variatie,’ stelde de Kroaat. ‘Overmars staat vast op links, George op rechts. Alleen Litmanen loopt veel. Als iedereen net zoveel bewoog als hij, zat er veel meer perspectief in het spel van Ajax. Ik benijd mijn collega Van Gaal maar om één ding: Ajax speelt al tien jaar hetzelfde systeem en hij hoeft daar verder helemaal niets aan te doen. Ik moet bij mijn ploeg voortdurend ingrijpen als het niet loopt. Als bij ons een speler faalt en ik wil hem vervangen, moet ik de zaak meteen helemaal omgooien.’

Baric kon op zijn beurt ook op weinig sympathie uit Amsterdam rekenen. Ronald de Boer was na de uitwedstrijd al uit zijn slof geschoten over het verdedigende spel van de opponent. ‘Ik baal ervan dat we niet hebben gescoord. Salzburg speelde laf. Zo’n schijtploeg moet je eigenlijk met nul punten achterlaten. Onbegrijpelijk dat het publiek dergelijk spel pikt. Als wij thuis tegen hen zo verdedigend spelen, worden we weggefloten.’

Van Gaal zag zijn ploeg gedecideerd spelen. Ook tegen de Oostenrijkse muur. Zijn ploeg was volwassen aan het toernooi begonnen, hoewel de gemiddelde leeftijd veelal onder de 23 jaar lag. En ondanks het feit dat het toernooi voor bijna alle Ajacieden een geheel nieuwe ervaring was.

14 september 1994.
Ajax – AC Milan is jong tegen
oud, is de onervaren rechtsback
Michael Reiziger tegen vedette
Ruud Gullit. De Ajacied houdt
stand. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

In een regenachtig Olympisch Stadion stunt Ajax zelfs dankzij treffers van
Ronald de Boer en Jari Litmanen. De titelverdediger wordt door de ploeg van
Louis van Gaal met 2-0 verslagen. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

28 september 1994. Ajax heeft het niet gemakkelijk bij AEK Athene. Jari Litmanen tekent vlak na de openingstreffer aan Griekse kant voor de gelijkmaker. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

Tegen de Griekse kampioen komt het niet alleen aan op tactiek en techniek, maar ook op vechtlust. Een speler die dat begrijpt, is Edgar Davids. Ajax wint met 2-1. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

19 oktober 1994. Ajax treft in Oostenrijk een zeer defensief Casino Salzburg. Ook de creativiteit van Clarence Seedorf weet de opgetrokken muur niet te slechten. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

Bij Ajax ontbreekt de geschorste Finidi George. Daardoor krijgt Peter van Vossen een kans voorin. Ook hij scoort niet. Het blijft 0-0. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

25 mei 1995. Het Museumplein is volgepakt voor de huldiging van de Champions Leaguwinnaar. Naar schatting zijn zo'n tweehonderdduizend Ajaxfans naar de hoofdstad gekomen. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

Jari Litmanen toont trots de beker vanaf een rondvaartboot. Tot opluchting van Edwin van der Sar zijn de fans na het podiumprogramma niet meteen huiswaarts gegaan. FOTO LOUIS VAN DE VUURST

28 november 1995. In de strijd om de Wereldbeker, in Tokyo, wacht Grêmio.
Staan vanaf links: Kluivert, Bogarde, George, Ronald de Boer, Blind en Van der Sar.
Gehurkt vanaf links: Litmanen, Davids, Reiziger, Overmars en Frank de Boer.

FOTO LOUIS VAN DE VUURST

Op een erbarmelijk veld moet Ajax zien af te rekenen met een stugge tegenstander.
Grêmio houdt stand. Na 120 minuten staat het nog 0-0.

FOTO LOUIS VAN DE VUURST

Ajaxaanvoerder Danny Blind neemt de beslissende strafschop. Hij stuurt keeper Danlei de verkeerde kant op en bezorgt Ajax zo de Wereldbeker, en zichzelf een Toyota als man van de wedstrijd. FOTO ANP PHOTO / TOSHIFUMI KITAMURA

Edgar Davids kust de Wereldbeker, omringd door Blind, Reuser, Reiziger, Overmars, Kanu en Kluivert. Ajax is de beste van Nederland, van Europa en van de wereld!

FOTO LOUIS VAN DE VUURST